วารสารมานุษยวิทยา

Journal of Anthropology, Sirindhorn Anthropology Centre (JASAC)

ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2568)

Volume 8 Number 1 (January – June 2025)

ISSN 2630-001X (Print) 2773-9619 (Online)

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

กรุงเทพมหานคร

ศส

วารสารมานุษยวิทยา

ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2568)

วารสารมานุษยวิทยาเป็นวารสารวิชาการของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) มีเป้าหมายสำคัญ 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่งการสนับสนุนยกระดับ และเผยแพร่การศึกษาใหม่ ๆ ทางมานุษยวิทยาที่อธิบายพลวัตทางสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ประการที่สองการสนับสนุนให้นักมานุษยวิทยารุ่นต่าง ๆ ได้ผลิตงานวิชาการที่มีคุณภาพสามารถอธิบายสภาพปัญหาสังคมที่ส่งผลกระทบต่อคุณค่าและศักดิ์ศรีของมนุษย์ รวมถึงความเหลื่อมล้ำ ความไม่เป็นธรรมและอคติทางสังคม ประการที่สามการส่งเสริมความเข้าใจและเปิดโลกทัศน์ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการศึกษาชีวิตมนุษย์ เป้าหมายทั้ง 3 ประการนี้คือปรัชญาและพันธกิจสำคัญของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรที่เล็งเห็นว่าความรู้ทางมานุษยวิทยาคือสิ่งที่จำเป็นต่อสังคมเพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของมนุษย์และความแตกต่างทางสังคมในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

วารสารมานุษยวิทยามีการตีพิมพ์เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม โดยเปิดรับข้อเสนอบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษผ่านระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (Thai Journal Online)

สามารถอ่านและดาวน์โหลดบทความได้ที่ https://tci-thaijo.org/index.php/jasac

Journal of Anthropology, Sirindhorn Anthropology Centre (JASAC)
Volume 8 Number 1 (January – June 2025)

The Journal of Anthropology, an academic publication of the Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization) (SAC), has 3 important objectives. Firstly, to encourage, enhance and circulate new anthropological works that demonstrate the socio-cultural dynamics of human societies from the past to present. Secondly, to support anthropologists of all generations in creating qualified research papers that investigate social issues that have affected human values, dignities, as well as social inequality, injustice, and prejudice. Thirdly, to advocate and promote fresh perspectives and approaches in studying human activities. These three objectives are the philosophical underpinning of the SAC's mission, which recognizes that anthropological knowledge is essential for creating peaceful coexistence of human and societal differences in our rapidly changing globalized world.

The Journal of Anthropology publishes 2 issues each year, the first issue of January-June and the second issue of July-December. We welcome academic contribution both in Thai and English. Articles can be submitted through our online system.

visit journal: https://tci-thaijo.org/index.php/jasac

คณะที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ

นิติ ภวัครพันธุ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศิราพร ณ ถลาง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อานันท์ กาญจนพันธุ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ยศ สันตสมบัติ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ชยันต์ วรรธนะภูติ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เสมอชัย พูลสุวรรณ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ธนิก เลิศชาญฤทธ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รัศมี ชูทรงเดช	มหาวิทยาลัยศิลปากร

กองบรรณาธิการ

โสวัตรี ณ ถลาง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
จักรพันธ์ ขัดชุ่มแสง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
วสันต์ ปัญญาแก้ว	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อนุสรณ์ อุณโณ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ยุกติ มุกดาวิจิตร	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พิเชฐ สายพันธ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
บุญเลิศ วิเศษปรีชา	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สายพิณ ศุพุทธมงคล	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
กนกวรรณ ธราวรรณ	มหาวิทยาลัยมหิดล
สิริพร สมบูรณ์บูรณะ	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
ดำรงพล อินทร์จันทร์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
เอกรินทร์ พึ่งประชา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ตรงใจ หุตางกูร	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

บรรณาธิการ

นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

ผู้จัดการวารสาร

วิสุทธิ์ เวชวราภรณ์	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

ผู้ช่วยบรรณาธิการและประสานงานทั่วไป

นพพล เมฆมาก	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

Advisory Board:

Niti Pawakapan	Chulalongkorn University
Siraporn Nathalang	Chulalongkorn University
Anan Ganjanapan	Chiang Mai University
Yos Santasombat	Chiang Mai University
Chayan Vaddhanaphuti	Chiang Mai University
Samerchai Poolsuwan	Thammasat University
Thanik Lertcharnrith	Silpakorn University
Rasmi Shoocongdej	Silpakorn University

Editorial Board:

Sowatree Nathalang	Kasetsart University
Jaggapan Cadchumsang	Khon Kaen University
Pinkaew Laungaramsri	Chiang Mai University
Wasan Panyagaew	Chiang Mai University
Anusorn Unno	Thammasat University
Yukti Mukdawijitra	Thammasat University
Pichet Saiphan	Thammasat University
Boonlert Visetpricha	Thammasat University
Saipin Suputtamongkol	Thammasat University
Kanokwan Tharawan	Mahidol University
Siriporn Somboonburana	Walailak University
Damrongphon Inchan	Silpakorn University
Ekarin Phungpracha	Silpakorn University
Trongjai Hutangkura	Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre

Editor:

Narupon Duangwises	Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre

Journal Manager:

Whisut Vejvarabhorn	Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre

Assistant editor:

Nopphon Mekmak	Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre

ที่ทำการกองบรรณาธิการ
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
20 ถนนบรมราชชนนี ตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170
โทร 02 880 9429-3807

Editorial Offices
Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization),
20, Boromrachachonni Road, Taling-Chan, Bangkok, Thailand, 10170,
tel. (+662) 8809429 ext. 3807

ออกแบบปก	วิสูตร สิงห์โส
จัดรูปเล่ม	วรัญญา เพ็ชรคง
ตรวจพิสูจน์อักษร	วิสุทธิ์ เวชวราภรณ์ และสุธิมา ชัยวิสูตร์
จัดพิมพ์โดย	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) กรุงเทพฯ โทร. 02-880-9429
ISSN	2630-001X (Print) 2773-9619 (Online)

copyrights@2021 by Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization)

สารบัญ (Contents)

บทบรรณาธิการ

บทความวิชาการ

ยาวปาย: การเคลื่อนที่และวิถีการฟังของรถแห่ 11
ณัฐพล วิสุทธิแพทย์

บทความวิจัย

“บันทึกคู่ขนาน”: การเขียนเรื่องเล่าในฐานะปฏิบัติการดูแลในโรงพยาบาล 45
ชัชชล อัจนากิตติ และณัฐนรี ชลเสถียร

จากโลกสู่อวกาศ: ทรานส์ฮิวแมนนิสม์และวิสัยทัศน์การเปลี่ยนผ่านที่อยู่อาศัยใน Space Sweepers ของโจ ซุง-ฮี 79
ขชล แก้วประดิษฐ์

ไทยทำไทยใช้ เครื่องสำอางสร้างชาติ: การส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้วิทยาศาสตร์ในสังคมไทยช่วงทศวรรษ 2480 129
ญาณี กลิ่นเมือง

ยุคสมัยแห่งทุน ณ บางบาล: ภาพสะท้อนการจัดการน้ำในเขตลุ่มน้ำภาคกลางตอนล่าง 173
อาทิตย์ ภูบุญคง

บทปริทัศน์หนังสือ

Field Guide to the Patchy Anthropocene: The New Nature 217
วิสุทธิ์ เวชวราภรณ์

บทบรรณาธิการ

นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ

วารสารมานุษยวิทยาฉบับนี้ก้าวขึ้นสู่ปีที่ 8 เนื้อหายังคงมีความหลากหลายในประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม และสถานการณ์ร่วมสมัย โดยมีบทความของณัฐพล วิสุทธิแพทย์ อธิบายวัฒนธรรมดนตรีอีสานร่วมสมัย รู้จักอย่างแพร่หลายในปัจจุบันคือ “รถแห่” ซึ่งเป็นการปรับตัวเข้ากับโลกสมัยใหม่ สะท้อนลีลาและจังหวะดนตรีที่สนุกสนานครึกครื้น เคลื่อนที่ไปในชุมชน เปิดมุมมองเพื่อทำความเข้าใจใหม่ว่ารถแห่คือการสร้างผัสสะที่มนุษย์มีต่อเสียง ผู้ชมได้ยินเสียงดนตรีของรถแห่ในฐานะเป็นจังหวะที่ไม่หยุดนิ่ง มีอิสระ สร้างจินตนการ บทความของชัชชล อัจนากิตติ และณัฐนรี ชลเสถียร อธิบายเกี่ยวกับการเขียนเรื่องเล่าของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาล สะท้อนความคิด ความรู้สึก และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วย ญาติผู้ป่วย และเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาล การบันทึกนี้เป็นเรื่องใหม่สำหรับการทำงานในโรงพยาบาล ซึ่งท้าทายบุคลากรทางการแพทย์ที่มักจะเคยชินกับเรื่องการเยียวยารักษาคนป่วย แต่การเขียนเรื่องเล่าจะเติมเต็มความเข้าใจว่าความรู้สึกของผู้ป่วยและผู้ให้การรักษามีความสำคัญมากต่อการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยและญาติพี่น้อง บทความของขชล แก้วประดิษฐ์ อธิบายภาพยนตร์เรื่อง Space Sweepers ของโจ ซุง-ฮี ในฐานะเป็นกระจกสะท้อนความคิด Transhumanism ในภาพสังคมอนาคตที่อยู่ในอวกาศ ซึ่งดูเหมือนความล้ำหน้าของเทคโนโลยีกำลังสร้างโจทย์เชิงศีลธรรมว่าการอยู่รอดของมนุษย์ขึ้นอยู่กับเทคโนโลยีหรือเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมควรจะอยู่รอดไปพร้อมกับมนุษย์

บทความของญาณี กลิ่นเมือง อธิบายประวัติศาสตร์การสร้างเครื่องสำอางของคนไทยในช่วงทศวรรษ 2480 เป็นช่วงเวลาที่สังคมไทยกำลังเผชิญกับการทำให้ประเทศมีอารยะและพึ่งพิงความรู้วิทยาศาสตร์ตะวันตก ทำให้รัฐไทยมองเห็นความสำคัญของการสร้างสินค้าประจำชาติ โดยสร้าง

เครื่องสำอางเป็นสินค้าเพื่อมวลชน ในบริบทการเมืองแบบชาตินิยมนี้ทำให้วิธีคิดเรื่องความงามของผู้หญิงผ่านการใช้เครื่องสำอางคือการจัดระเบียบของอาทิตย์ อธิบายให้เห็นว่าการจัดการน้ำในเขตลุ่มน้ำภาคกลางตอนล่าง กรณีพื้นที่อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาปกป้องพื้นที่อุตสาหกรรมให้รอดจากน้ำท่วม และเปลี่ยนพื้นที่เกษตรกรรมฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นพื้นที่รองรับน้ำ โดยหน่วยงานรัฐจะเข้ามาจัดระเบียบและกำหนดเงื่อนไขให้เกษตรกรต้องปฏิบัติตามคำสั่งที่ผิดแปลกไปจากวิถีชีวิตชาวนาแบบดั้งเดิม การจัดการน้ำนี้จึงเอื้อประโยชน์ให้กับนายทุนที่เป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรม สร้างความไม่เป็นธรรมให้กับเกษตรกรในพื้นที่